

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik a szünet kivételével havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Gy. Csepreghy Károly, Ernyei Lajos, Dr. Komlóssy Ferenc, Vadász György, Vágvölgyi Béla s többek közreműködésével kiadja és szerkeszti
ZELLICER JÓZSEF,
tanítóképző igazgatótanár.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

A „NÉPNEVELŐ” szerkesztőségének üdvirata

a Hereg-Primás 25-éves püspöki jubileuma alkalmából.

FŐMAGASSÁGU BIBORNOK, HERCEG-PRIMÁS! LEGKEGYELMESEBB URUNK!

Örömmel üdvözlünk a magyar haza. Versenyre kelnek nagy fiai, hogy a „legnagyobb” előtt tiszteletadójukat leróvják; versenyre kelnek nagy tudományú férfiai, hogy a „nagy szellemet” méltó szavakban üdvözöljék; versenyre kelnek a szív emberei, hogy érzelmeiket tolmácsolják, és a nagy „Jótevő” iránti hálájukat imába foglalva előmozdítsák boldogságát annak, aki huszonöt éven át az egyház kormányát vezetve a jótékonyosság angyalának bizonyult be.

Az ország apraja, nagyja sietvén Főmagasságod előtt hódoló tiszteletének kifejezést adni, mi a népnevelés szerény munkásai sem maradhatunk érintetlenül. Világító oszlopként lebeg előttünk Főmagasságod nagy szelleme; a népnevelésügy terén kifejtett áldásdús működése bámulatra ragad, a kegyelet magasztos ihlete hálakifejezésre készlet.

Mit kívánjunk Főmagasságodnak? Mily szavakban tolmácsoljuk érzelmeinket? A kegyes ég megáldotta mindazon tényezővel, melyek a földi boldogság alapját képezhetik; erényeid, a halhatatlanok sorába emeltek; jótéteményeid koszorúja az örök boldogság zálogát rejti magában. Méltó szavakban érdemeidet magasztalni szerénységed nem engedi. A szív hangjához fordulunk tehát, mely azt sugallja, hogy még hosszú és csendű éneiben gazdag életet kívánunk Főmagasságodnak, mint a milyen volt az eddigi. A nevelésügy Tőled várja felvirágzását, a szegény névelő feléd tekint bizalommal, Tőled remélve sorsa javítását. Kívánságunk tehát abban összefonódik: tartsa meg az Ég Főmagasságodat nekünk, s reményeinket, óhajainkat teljesítve látjuk.

Fogadja Főmagasságod hódoló tiszteletünk legőszintebb kifejezését, kik magunkat kegyeibe ajánlottan vagyunk

NAGYSZOMBAT, 1882. stb. stb.

A tanév végén.

Ha mindnyájan nem is végeztük be mai nappal a tanévet; ha kartársainknak legnagyobb része azt már régen befejezte; ha mi talán az utolsók közt foglalunk helyet, akik a nap tikkasztó melegét izadás közt töltöttük a tantermekben: mégis jól esik — habár fáradtan is — bevégezett munkánkra egy futólagos pillantást vetnünk, helyesebben mondva, számot adnunk sáfárkodásunkról.

Overberggel kérdezzük meg magunk-magunktól: hányszor mentünk készületlenül iskolába, s ha megtörtént, elmondtuk-e ugyancsak Overberg-gel az „Isten segíts, hogy megjavítsuk magunkat?“ Megfeleltünk-e az egyház, a haza kívánalmainak? Sírnék, valahányszor meggondolom, hogy az egyház szülöttje, az egyház leánya — az iskola szeplőtlen szüziességét elvesztette, ha nem is akarva, hanem véletlenségéből, meggondolatlan elhamarkodásból. Nem volt-e ekkor tűz kezünkben, mikor a gyermekeket vallásos-erkölcsi életre szoktattuk, neveltük? Sírnék, valahányszor meggondolom, hogy sokan nem részesítették a hazát az őt megillető tisztelet- s szeretetben. Hát azok, kik elég vakmerően csak nyelvükön hordják e szent nevet, szívök azonban köszikla, melyen egy hitvány növényke sem fogamzik meg. Voltunk-e tekintettel a gyermeki lélek kiművelésére; vagy csak a fejet tömtük meg tudományokkal, s a szívet érintetlenül hagytuk?

Kérdezzük meg magunkat: tanítottuk-e a törvénynyel előírt tantárgyakat lelkiismeretesen? Volt-e tanításunk életreható, vagyis gyakorlati? Voltunk-e igazságosak a büntetéseknel és jutalmazásoknál? Nem voltunk-e boszuállók? Isten mondja: „Enyém a boszu.“ Nem fordítottunk-e több időt holmi üres frázisokra? Nem ásítogtunk-e a tanítási idő alatt? Nem ütöttük-e agyon a tanidőt holmi tréfákkal? Nem hosszabítottuk-e meg a szünidőket holmi kigondolt s nem eléggé okadatolható okok, te-

gyük fel kanyaró s egyéb betegség miatt? Nem botránkoztak-e meg rajtunk a kicsinyek? Mert írva van: „A ki egyet ezen kicsinyek közül megbotránkoztat, annak malomkö akasztassék a nyakába és dobassék a tenger mélységébe.“ Békében s egyetértésben éltünk-e kartársainkkal? Nem bosszankodtunk-e szomszédjainkra csak azért, mert nekik esetleg az évi vizsgálat jobban ütötte meg a mértéket, mint nekünk? Vagy tán azért éltünk ellenségeskedésben kartársainkkal, mert őket esetleg bővebben ajándékozta meg a szerencse, vagy mert rájuk enyhébben mosolyogtak a nap sugarai? Mert írva van: „Aki nem szereti felebarátját, az nem lehet Isten fiává!“ Müveltük-e magunkat tovább, vagy megelégedtünk csak azzal, a mit ezelőtt néhány évvel tanultunk? Értjük-e ama közmondást, mely imígy hangzik: „Aki nem halad, az elmarad?“ Megadtuk-e elüljáróinknak a kellő s őket jogosan megillető tiszteletet? Nem voltunk-e kevélyek? Mert írva van, hogy a kevélyeknek Isten ellenáll, az alázatosoknak pedig malasztot ad. És: „Minden lélek engedelmeskedjék a felsőbb hatalmasságoknak, mert nincs hatalmasság, hanem csak Istentől, a melyek pedig vannak, azok Istentől rendeltettek.“

Mit tettünk mi? Mi kartársainkat védtük, dicsértük, ahol megérdemelték; de korholtuk is, mert sokan csakugyan bűnösök vagyunk. Mi akartuk tekintélyöket emelni, műveltségöket fokozni, javadalmaikat szaporítani; az időnek rövidsége nem tette lehetővé, hogy törekvésünk máris és mindenben érvényre juthatott volna. De hisz' előttünk van a jövő, s mi reméljük, hogy minket az sem fog szétválasztani, s hogy szépen meg fogja érlelni működésünk gyümölcseit.

Mit tettünk még? Mi még — s ezt fennhangon mondjuk — a kath. t. egyesület létrehozásán fáradoztunk s fáradozunk most is, örömmel s megelégedéssel tekintünk a jövőbe, mert tervezetünket biztosítva látjuk. Ha ennél többet nem tettünk volna, velünk egyetértő kartársaink

megelégedve lehetnek, mint mi vagyunk. Mert a kath. tanítóegyesületben sokat látnak biztosítva. A kath. tanítóegyesület az alap, melyre építenünk nemcsak lehet, de kell is. Ez legyen a mi talizmánunk.

Nézzük most elüljáróinkat. Minekelőtte elmondanók az alábbiakat, egyszer s mindenkorra kijelentjük, hogy mi csak tények s elvekkel és soha személyekkel nem foglalatoskodunk; de ezentúl sem fogunk foglalatoskodni.

Kérdezzük meg most elüljáróinktól: Megfeleltek-e minden tekintetben kötelességeinknek? Tisztelték-e illően alárendeltjeiket? Bántak-e velünk igazságosan? Nem akarták-e a mi érdemeinket maguknak felszámítani? Nem-e maguk hibáit reánk háritani, mint ez vajmi gyakran történik? Elősegítették-e befolyásukkal a taneredményt, vagy nem volt-e befolyásuk annak hátrányára? Elősegítették-e a tanítókat őket megillető fizetésöknek rendes kiszolgáltatásában? Nem rövidítették-e meg jogaikban s jövedelmeikben? Ügykeztek-e javadalmaikat szaporítani vagy talán csökkentették? Hát az özvegyek és árvák! Mit tesznek ezek? Ezek sírnak, mert éheznek. Ügykeztek-e könyeiket száritani? Ha elüljáróink kezüket szívökre teszik s a fenti kérdésekre igennel felelhetnek, miben légkevésbbé sem akarunk kételkedni, akkor biztos kezekben van a kormány rúdja; de ha lelkiismeretök furdalja, meddig fogják bírni e gyötrő kínokat, vagy miért nem akarnak szabadulni tőlök?

Elmondtuk, amiket a tanév végén elmondani kötelességünknek tartottunk; de sine ira et studio.

És most Isten velünk a viszontlátásig!

Zelliger József.

A nyári iskolai nagy szünidőben.

Megértük ismét a nagy szünidőt. A tanítók és tanulók életében ez épen oly kiváló, mondhatni, fontos válpontot képez, mint polgári életben az év fordulata,

mint a keresztény egyházi életben az ádvént. El nem tagadhatjuk ugyan, hogy az iskolai nagy szünidő tulajdonképen nem más, mint szükségből támadt erény s aligha nem tennők jobban, ha a tanév alatti sok tanórának és tananyagnak legyőzése helyett, a mostani szünhónapok fölhasználása mellett arányosabban, rendesebben osztanók föl, úgy a magunk, mint tanítványaink munkáját és talán a közegészség tekintetében is célszerűbben tennék így; hanem erről most ne szóljunk; elég az hozzá, életmódunk s életkörülményeink mintegy önként teremték a szünidőt s okos ember evvel is számít, ügybuzgó tanféri a szünidőben sem szünétel, hanem inkább ő hajtja előre a munkát, nehogy, mint böles Franklin mondja, a munka hajtja őt.

Sok és fontosak a teendők a szünidőben is. Míg, kivált a tanítással egyenesen foglalkozóknál tanév alatt az iskolai élet elméleti oldala fordul ki, addig szünidő alatt annak inkább gyakorlati s igazgatási; s azért egy kissé kelletlen benyomást is tesz soknak azon eljárása, hogy alig várva a tanév befejezését, idegesen szedik össze sátorfaikat s utaznak szerte szét a világba, a merre csak látnak s az iskolának még csak az említését is félik, restelik; mások máskép cselekesznek, kényelmesebben rendezik be életmódjukat; s ez mind pénzbe is kerül; jó, még ha saját összeadott pénzecekkéiket költik el, de vannak, kik kölcsönt, előleget, sőt segélyt is vesznek igénybe; ez aztán már csakugyan nem fizeti ki magát; mert a pénz nem erre való; a fizetés egyformán foly, akár tanítunk, akár nem, s ha a szokásos szünidőben nyert kedvezményt több költésre fordítjuk, állásunkban mindenesetre hátrányban vagyunk minden egyéb munkálkodónál, kinek nem jár periodikus szünidő. De ne fukarkodjunk a pénzzel, fukarkodjunk inkább az idővel, még pedig a szünidővel is. A jó gazda télen gondoskodik a nyári gazda-

sági év teendőiről, a jó hadvezér békének idején készül a háborúra, a jó tanférfi pedig a szünidőben a tanévre, a szorgalomidőre.

Ad vocem: „szorgalomidő“; ez hévmérője a jó iskolának; ki ne látná pontos mértékét az iskola minőségének, a szorgalomidőnek ilyféle meghatározásánál: november-től — aprilig, októbertől — márciusig, októbertől — aprilig, októbertől — májusig, októbertől — júniusig, szeptembertől — aprilisig, — májusig, — júniusig stb. Azon arányban, a melyben fogy a szorgalomidő, növekszik a szünidő és megfordítva, s a szerint az is, hogy mennyit ér az iskola. Sok iskolánkban tartatik meg a 9—10 havi szorgalomidő, de elég sokban a kevesebb is; ez árnyat vet az illető iskolákra s azok közvetlen és hivatott vezetőire, még a tanítóra is, mert derék tanító nem tűrhet ily gyáva, bitang iskolázást. Hogy ezen baj ne ismétlődjék, most a szünidőben kell orvoslásról, még pedig az egyes helyi állapotok beszámításával, gondoskodni.

A jó iskolázásnak két sarka: valamennyi tankötelesnek iskolába szorítása, s a szorgalomidő alatt mulasztók s iskolakerülők iskolába hajtása. Erre szükséges egyrészt a 6—15 éves tanköteleseknek általános és pontos összeírása, számbavevése és szülők fölszólítása az iskolába járásra, másrészt a hetenként lezárandó mulasztási naplók előkészítése s előleges intézkedés, hogy a mulasztók hetenkénti megbüntetése a népokt. törv. 4. §-a értelmében következetes kitartással megtörténjék. Azt mondhatná valaki, hogy a kiszabott büntetési és bírságolási eljárást az általános szegénységnek fogva nem lehet keresztülvinni. Nem a büntetés foka a mérvadó itten, hanem az, hogy minden mulasztást a szigorú és következetes ellenőrizés folytán büntetés érje, hogy valahára öntudatra jöjjön a köznép, megértvén azt, hogy gyermekeit 6—15 éves koráig iskolába járatni ép oly köteles, mint adót fi-

zetni s egyéb honpolgári kötelességeknek eleget tenni. Sok ellentállás és ellenvetés tétetik az ismétlő 13—15 évesek iskolába-járása ellen; különösen ha a gyermekek már korán szolgálatba adatnak, a gazda azonban köteles úgy a közoktatási, mint az ipartörvény értelmében 13—15 éves tanköteles cselédjét nehéz pénzbírság, elzárás, sőt iparendélytől való megfosztás terhe alatt iskolába járatni, a ki pedig az ipartörvény 40. §-a ellenére 12 éves, tehát a mindennapi tanköteles koron alúli gyermeket, akár fiút, akár leányt fogad szolgálatba, 20—200 firtig terjedhető bírságra, vagy ennek megfelelő nehéz eljárásra ítéltető. A tanító urak, iskolaszékek és lelkes urak első sorban hivatvák arra, hogy ily törvénytelen állapotok a megyei közigazgatás és főleg a kir. tanfelügyelőség értésére jussanak; utóbbiról nem kételkedünk, hogy szokott gyors intézkedése által érzékenyen körmeire koppant majd a vétkeseknek; úgy vagyunk meggyőződve, hogy közoktatási törvényeink minden határozatának lehet érvényt szerezni a közokt. határozatoknak a közigazgatási szakokkal való szoros szerves összefüggése következtében: csak nem szabad elhallgatni, nem szabad szépitni semmit, hanem férfiasan szólni és aztán cselekedni. Főleg a tankötelesek névszerinti összeírása, per excellentiam szünidei munkálat, még pedig nagy és fontos munkálat, mely úgy a községi, mint a hitközségi iskolai elüljáróságok s a tanítók egyöntetű közreműködését kívánja, nehogy neveltségig divergáló adatok keletkezzenek, melyek ezen közegek felületes, sőt olykor bizony rosszakarátú munkálkodásáról tegyenek az adatokat rendszeresen földolgozó felsőbb szakhivatal előtt kétségtelen tanúságot. A tankötelesek számát épen a szünidőben, a jövő tanév előtt jól meg kell állapítani, hogy állandó adatnak maradjon az egész tanévre, és pedig oly adatnak, mely körül minden más iskolai adat szükségképest és következetesen csoportosul. E tekintetben pedig szomo-

rú tapasztalatokat lehet egyáltalában tenni; rendesen áll az, minél nagyobb valamely polgári község, még a szab. kir. városokat sem véve ki, annál konfuzusabb a tanköteleseknek összeírása s iskolabajlásuk ellenőrizése. A polgári község a hitközségre, a hitközség az iskolaszékre, az iskolaszék a tanítókra et viceversa tolják a munkát és felelősséget; mindnyájan vétkeznek, de ha a vétkest fegyelmi eljárással keresztek, nem lehet rá jönni, ki tulajdonképen a vétkes; ennek oka pedig nem más, mint a köteleességérzetnek nagy hiánya, mely a társadalom minden rétegében mainapság olyanira honos, hogy nyíltan bolondnak nevezik azt, ki kötelességét lelkiismeretesen akarja betölteni, s ebben akadályozzák is.

Nagy konfuzió észlelhető a szorgalomidő alatt mulasztókról vezetendő napló s az iskolabajlás ellenőrizése körül; pedig milyen egyszerű volna minden fél napi mulasztást bejegyezni, ha ki nem menthető, hetenként a pol. it. előjárásnak bejelenteni a büntetésnek (ha csak 10 vagy 5 krból is állana) behajtása végett; ha pedig tapasztaltatnék, hogy az előjáróság fel sem veszi a bejelentést, a felsőbb közigazgatási hatósághoz vagy kir. tanfelügyelőséghez fordulni.

Szintén nagy tájékozatlanság mutatkozik a szorgalomidőnek megkezdése körül; hát olyan nehéz dolog az a szüenidőben egy-két héttel a tanévnek szeptember 1-ével megkezdése előtt az iskola megnyitását a községi előjáró által kihirdettetni, az iskolabajlásra a szigorú következmények terhe alatt figyelmeztetni és nyomban a tanév első napjától kezdve az ellenőризést gyakorolni nem mezei munka, nem gyermekek távolsága, nem szegénység, nem ruhátlan-ság annyira az oka a szorgalomidő rendes meg nem kezdésének és meg nem tartásának, hanem a lanyhaság és sok tekintetben a rossz akarat is. Hogy a szegény gyermekeknek az iskolabajlásra legyen kellő ruházatuk, ezen adakozási társadalmi úton lehet, csak akarni kellene segíteni, sokkal

haszontalanabb célokra adakoztak össze már sok pénzeket. Ebben a sok évi rossz termés folytán oly nyomorúságos Csallóközben akad mulatozásra még most is elég pénz; tüntető célokra is csak szórják a pénzt, pl. midőn ezelőtt néhány évvel a törökök számára adakoztak, csodálkozhatott bizony józan ember, hogy mikép történhetik az, hogy a gyermekek majdnem, sőt valóban meztelenül járnak, százával oktatás nélkül kószálnak, a nagyok feneketlen sárban botorkálnak, községek aggodalmat gerjesztő nagy pótdóval gazdálkodnak, sokan munka nélkül nyomorognak, de a törökök számára ezreket gyűjtöttek. Nem teszi-e ez azt, mint Üdvözítőnk kissé drasztikusan, de annál találóbban mondja „megvonni a kenyeret a gyermekektől s a kutyáknak oda dobni?“. Olyanoknak is szól ám ez, kik alapítványokkal és pénzsegélyekkel konvertitákat édesgetnek és kitartnak, míg a saját vallásbeli gyermekeket vallás és oktatás nélkül hagyják fölnőni, pedig az utóbbiak a valóságos konvertiták, hogy neveletlenekből neveltekké legyenek, bizony ha ideje korán nem látunk az első nap nevelő-oktatásához, hogy a misera contribuens plebsre is a nevelés oktatás mennyegzői ruháját öltjük, írlandi állapotokat félhét-nénk mi is, kikkel az okos, és minden elnyomott idegen nemzet sorsát fölkaroló angolok alig tudnak már boldogulni. Jól tudjuk és látjuk, mennyi sok baja van a hatóságoknak s a társadalomnak a neveletlen néppel nálunk is.

Ezeket akartuk minden tanfőrfinak szívére kötni; ezen elvek szerint iparkodjék ki-ki most a szüenidőben előkészíteni a földet a jövő tanévi gazdaság számára; iparkodjék ezt főleg tenni a tankötelesek lelkiismeretes összeírása az iskolai év megkezdésének egy-két héttel előbb és többször való kihirdetése, a tanévnek, Isten segélyével mindjárt szeptember hó elejével való megkezdése s az iskolázásnak legkevesebb 8 havon át szigorú és következetes ellenőrizése által, hogy a jövő tanévben

mindnyájan megelégedettebbek legyünk önön magunkkal. Kérjük egyházi és világi ügytársainkat tegyenek meg mindent, hogy a nevelés s oktatás országa eljöjjön, tegyék Isten dicsőségére és kedves Magyarországnunk javára. Menjünk kivált mi hatholikusok, mint mindenkor türelemmel és önmagunkba szállással elül minden jó és törvényes intézkedésben, különösen a tanügy terén, a többiek majd utánunk jönnek maguktól, mert kell nekik is, nem fognak akarni ők sem vissza maradni, a közös hazán pedig segítve leend magzataink lelki testi jólétének előmozdításával, kivált „ha fáradtakká nem leszünk“ és nem szününk meg az iskolában dolgozni még a szünidő alatt sem. Boldogabb viszontlátásra és viszonttalálkozásra a jövő tanévben. Isten velünk!

P. S.

Igaz-e, hogy a lelkészek bitorolják a felügyeleti és igazgatási jogot a népiskolákban?

III.

Eddigi két cikkünkben iparkodtunk kimutatni, miszerint az egyháznak természeti- és tulajdonjoga van saját iskoláihoz. Ebből aztán önként származik a jog azokat igazgatni és azokra felügyelni; s megmutattuk, hogy 800 éven át, a népiskolai tanügy emelkedésének és esésének minden fázisában, az egyház tényleg gyakorolta is ez utóbbi jogot.

Hogy az egyház iskola-igazgatói és felügyelői jogát **lelkészei** által gyakorolja, azt mi a dolog mivoltjából folyónak, tehát egészen természetesnek találjuk; de nem találják azt természetesnek mások, különösen nem azok, a kik zászlajukra e szót irták: „a tanügy legyen a tanfériaké.“

Ezek szerint a lelkészek nem tanfériak; elfoglalt állásuk az iskolában bitorlás; működésük szánandó stagnációt ered-

ményez a tanügy terén. Es ez oly határozottan, oly szépen van mondva. Csak legyen, a ki elhídje.

„A tanügy legyen a tanfériaké.“ Helyes. Ezt hangoztatjuk, ezt óhajtjuk mi is, már csak azért is, mert ezen elvnek sikeres életbeléptetése mellett nagyon megfoghatkoznék azon tanfériak száma, kik minden utó s annál inkább előgondolat nélkül mondják rá a lelkészekre, hogy nem tanfériak. — Csakhogy ha ezen elvet szigorúan applikáljuk azokra, a kik azt a lelkészeknek iskolából való kirekesztése céljából hangoztatják, azt tapasztaljuk, hogy épen ők nem tanfériak; mert a legszerényebb igények mellett is feltehető egy tanfériuról annyi, hogy tudja meghatározni, ki a tanfériú? Ők pedig ezt nem tudják, vagy nem próbálták; mert ha igen, lehetetlen volna a tanfériú helyes definíciója alapján a lelkészt kollégájuknak el nem ismerni.

A mi véleményünk szerint tanító szorosán véve azon személy, ki a tanítást mint hivatásának tárgyát gyakorolja.

Egy lelkész hivatásának, ha nem is teljét, de lényeges, nagyobb részét minden időben a tanítás képezte. Tanít az iskolában, a gyóntatószékben, a szószéken. Magának az egyháznak alapítója által kitűzött célja a tanítás: „Elmenvén tanítanak.“

Tehát a lelkész tanító, de ha tanító, akkor tanfériú is, annál inkább, a menyiben a tanfériú közfelfogás szerint tágabb fogalom, mint a tanító fogalma.

Igen, de hát hol van a lelkészek tanítói diplomája?

Ennél meg kell kissé állapotnunk. Ez látszik valamit mondani.

Ha a diploma tesz valakit tanítóvá, akkor a lelkészek csakugyan nem tanítók, mert tanítói diplomájuk nincs.

Nem tudom, más mint vélekedik, én részemről azt hiszem, hogy az a diploma némely személyeknél még a l a k s z e r ü s é g szempontjából sem szükséges okvetlenül

arra, hogy az illető személy bizonyos állást jogosan elfoglaljon. — Példával világosabb lesz.

Az önjogú ember jogaival és vagyonával szabadon rendelkezhetik. E szabad rendelkezés azonban a szükségörökösök által némi megszorítást szenved, mert a szükségörökösök minden esetben igényt tarthatnak törvényes osztályrészükre, ha az örökhagyók netán másképp intézkednek is. Ily szükségörökösök az örökhagyó egyenes leszármazói, utódai: t. i. első helyen a gyermekek. Már most, ha nem áll be azon eset, a midőn az örökhagyó (szülő) gyermekét némely, a törvényben meghatározott okok miatt az örökségből kizárhatná: a gyermek örökölni fogja törvényes osztályrészét, s hogy ezt tehesse, nem kell neki szülőjének végrendeletét felmutatni, mert természetes származásánál fogva, minden külön kijelölés, minden külön írás nélkül ő az (részleges) örökös.

Alkalmazzuk e jogi tételt.

Az egyház kollektív önjogú személy, tehát jogaival, vagyonával — az iskolát is ide kell venni — szabadon rendelkezik. Az egyház szükségörökösői a papok és világi hívek, v. i. ezeket illeti meg a törvényes rész. Az egyház mint önjogú kollektív személy úgy intézkedik, hogy jogainak és vagyonának bizonyos részét a papok, minden különös kijelölés nélkül, csupán az egyházi rend felvétele által örököljék; míg világi híveinél az örökölhetésre mintegy a végrendeleti kijelölést is megkívánja. Tárgyunkra alkalmazva: a pap az egyházi rend felvétele által mintegy természetes tanítóvá lesz az egyház vagyonát képező iskolában; a világi tanító pedig kinevezés, választás, illetőleg a tulajdonos megerősítése által válik valamely iskola tanítójává, a mely tanítóságra az egyház minden világi tagjának van ugyan joga (szükségörökös), de ezen jogot a sok közül és a sok helyett csakis a kijelölt, a megerősített gyakorolhatja. Az, a mi az egyház világi tagjai közül némelyeknek a tanítói állás elfoglalására előnyt

ad: — a diploma. A diploma ez esetben csak úgy szerepel mint az örökhagyónak végrendeleti kijelölése, a mely nélkül nem lehetne tudni, hogy a számos szükségörökös, mely sorrendben részesüljön jogos követelményében. A diploma megmutatja, hogy A előbb lehet tanító mint B, de nem mutatja, hogy A ép azért, mert diplomája van, már tanférfiú.

Röviden: a pap, a fölvelt egyházi rend természeténél fogva, minden külön diploma vagy kinevezés nélkül taníthat az egyház vagyonát képező iskolában; a világi tagok közül pedig a tanítói állásra mindegyik formálhat jogot, de alakszerűség tekintetéből megkívánható, hogy tanítóvá a sok világi hívő közül az legyen, a kit arra diplomája ajánl.

Itt azonban ellenvetik: lám mily méltánytalan az egyház saját gyermekei iránt. Az egyiket dédelgeti, s minden előleges képesítés nélkül ad neki jogokat, míg a másikkal mostohán bánik; éveken át kínoztatja, míg felmutatott képesítője alapján megadja neki a jogot, a melyre különben mint szintén az egyház gyermeke ép oly igényt támaszthat, mint az elkényeztetett másik kedvenc. Más szóval: a pap nem is ért hozzá s mégis taníthat, és az iskolákat igazgathatja és ellenőrizheti.

Ezt csak olyanok állíthatják, a kiknek szent a meggyőződésük, hogy az olyan növendékpap egész semináriumi életén át egyebet sem tesz, mint mindig káposzta torzsát rág, s e közben tanulja az ördögüzés-, szemforgatás és a papolás mesterségét.

Fölötte tévednek, a kik ezt hiszik. Már maga a theologiai tudomány megismerteti a leendő pappal az embert, annak ismerő, érző és vágyó tehetségeit, szóval az egész észlelynt; s közli vele annak a módját, mint tanítsa és nevelje őt a négy fal közé zárt iskolában, és az élet iskolájában.

Különböztetve a theológiától, még azon tudományt is van alkalma a papjelöltnek elsajátítani, a mely a tanítónak kiválóságos szaktárgya: t. i. a neveléstan, és

több helyütt a tanítást is. Kérdést intéztünk ez iránt az egyes papnevelő intézetekbe, s a nyert válasz után közölhetjük a következőket:

Egerben és Veszprémben tanulnak nevelés- és tanítástant. Csak neveléstant: a budapesti központi és a bécsi Pázmány-intézetben; azonkívül: Kalocsán, Győrött, Gyulafehérvárott, Rozsnyón, Nyitrán, Besztercebányán, Kassán. Nem kérdeztük, de más uton hitelesen értesültünk, miszerint Nagy-Váradon és Szatmárt is ugyanez történik. Ellenben sem nevelés-, sem tanítástant nem hallgatnak a papjelöltek: Esztergomban, Székesfehérvárott, Pécsen és Temesvárott.

A tanítói diploma — meggyőződésünk szerint nem föltétlen biztosíték az iránt, hogy valaki tanítóvá, illetőleg jó tanítóvá, tanfőruvá váljék. Hisz ha a fiatal emberben nincs meg az arravalóság, a rátermettség, hát biz ő még akkor sem lesz azzá, ha minden ruhadarabját tanítói diplomából férceli össze; sőt ha saját bőre helyett is diplomát ölt magára. (Megjegyzendő, hogy a tanítói okleveleket nem kutyabőrre írják, tehát ez utóbbi felöltöztetés senkinek sem derogálhat.)

De jól tudjuk, a mit Ziller mond: „A szellem azon szervezete, mely az igazi tantapintatnak is gyökere, neveléstani tudomány nélkül nem keletkezhetik.“ Jó tanítóvá és nevelővé nem iskolában képezik az embert, hanem képezi az ember önmagát a tapasztalás fáradságos, de annál biztosabb útján. De az is áll, hogy a nevelés és tanítás tudomány is, a melynek megvan a maga elvei, olyan elvek, melyeket már a fiatal tanító- és nevelőnek tudni kell, mielőtt tapasztalásból megtanulhatná azokat. S ép azért teljes elismeréssel adózunk azon papnevelő intézeteknek, melyekben a neveléstanra kellő súlyt fektetnek; míg az ezt mellőzők igen sokat mulasztanak, s ez által a legszigorúbb kritikát hívják ki maguk ellen. Nem volna szabad papnevelő intézetnek léteznie, a melyben a

nevelés- és tanítástan külön tanszékkal nem bír.

Sőt még ezzel sem elégednénk meg. Kívánatos volna a végzett theologusok által, mielőtt pappá szenteltetnének, tanképesítőt tetetni és számukra a tanítói oklevelet kiállítatni. Ez ugyan részükről nem szükséges a tanítói jogcímhez; de korunk, — egész a materialismusig praktikus, de mind a mellett a formalításra is sokat adó korunk, — ezt megkívánja, a tansikerre nézve pedig ezen eljárás mindig csak előnyös lehetne. Miért ne lehetne ezt megtenni, miután könnyen megtehető. Összebb kellene vonni pl. az egyháztörlelemnek amugy is nagyon föleresztett tananyagát, s jutna idő a népiskolai tanképesítésre. Minden papnevelővel bíró városban vannak népiskolák, oda lehetne gyakorlati tanításra járni. Csak egy kis jóakarattal kell hozzá, s minden sikerül. Akkor aztán az egyházi iskolai igazgatók és tanfelügyelők okleveles tanfőruakká válnának, s nem törülhetné hozzájuk a csizmáját még a legjámorabb, de okleveles segédtanító is. Akkor aztán a tanügy csakugyan „a tanfőruaké volna.“

Természetesen ezen intézkedés nem bírhatna visszaható erővel; akarom mondani, a mostani nem oklevességek nem vesztethetnék el igazgatói és tanfelügyelői állásukat már csak azért sem, mert a törvénynek nem szokott visszaható ereje lenni.

Meg aztán ezek a nem okleveles egyházi tanfőruak mégis csak produkáltak valamit. Előttünk fekszik a közoktatásra vonatkozó tizedik ministeri jelentés. Anynyi abban a kiabáló szám, hogy nem is csodálhatjuk, ha a közoktatási ministerium saját eszének és lelkiismeretének szavát nem hallhatta a számok nagy lármájától, s talán így történhetett, hogy a tanítási eredmény majdnem kivétel nélkül mindenütt az állami és községi iskolákban van legnagyobb számmal jelezve. Most győződünk meg igazán arról, hogy a számok beszélnek, igen, de csak azt, a mit a statistikai hivatal ad fekete ajkaikra.

No de hadján! Az államnak érdekében áll a pazar költségen fölnevelt állami és közös iskolát lehető szép ruhában bemutatni, ha a ruha mindjárt mondva csinált is. Annyit azonban még a ministeri jelentés is kénytelen volt elismerni, hogy saját állami, vagy a nagyrészt katolikusok adójából dúsan subvencionált községi iskolák után tanítási siker tekintetében mindjárt a kath. iskolák következnek, sőt Veszprémvármegyében ezek az elsők. A kath. iskoláknál pedig, mint tudjuk, a helybeli lelkész az igazgató és az esperes a tanfelügyelő. És ők nem okleveles tanfériak. Hát a közoktatási minister és a kir. tanfelügyelők mind és mindig okleveles tanfériak? Vagy valamely történeti munka kritikusa, kell hogy mindig maga is történetíró legyen? Akkor a puskaport is legfeljebb Uchatius találhatta volna fel; pedig ő csak alkalmazta, még önmaga ellen is.

Hiába való beszéd tehát, mintha a lelkészek igazgatása és felügyelete mellett tönkre menne a népiskolai tanügy. Értenek ők annyira hozzá, hogy maguk is taníthatnak vagy a tanításra felügyelhetnek. Igen, megfeneklik, vagy tönkre is mehet a tanügy a lelkészek és tanítók hanyagsága mellett, csak hogy az ellen nincs orvosság sem a nevelés-, sem a tanítás-, sem a módszertanban; hanem van a lelkiismeretben és a kötelességérzetben.

Meg talán másban is; csak hogy erről majd akkor szólunk, ha a jövő tanévben lapunk útján ismét viszontlátjuk egymást.

Ernyei Lajos.

Javítsunk a nyelvhibákon!

— Vége. —

S és *sz* betű nem tűri meg a *j* személyragot; a *j* betűnek át kell változnia az előtte előforduló *s* vagy *sz* betűre, innét: iszsza, mossza; veszszen és nem vesszen, másszon; rosszul iratik tehát játsza, kell lennie játszsza; p. Péter a királyt játszsza. Nos most már nézzünk

részletekben oly hibákat, melyeket akarva nem akarva magunk is gyakran elkövetünk, de könnyen el is kerülhetünk:

Elé, mögé, felé, hoz, höz stb., ezeknek birtokragozása többnyire hibás; közönségesen így ragoznak: elejbe futott, hozzája sietett stb., a személyragozás így történik: *elém, eléd, elé, felém, feléd, felé*, csak a *nak, nek* birtokrag után szabad a 3. személyben *ja, je* hangnyomatékokat használni. Szabályosan tehát így irunk: atyja elé ment: nem pedig atyja elejbe vagy elejébe vagy elébe; hozzá sietett és nem hozzája futott, atyjának eléje ment, helyes. Így *fölém, föléd, fölé* p. a galamb a ház fölé repült, helyes; helytelen: a ház fölibe. Kerülendők tehát ily kifejezések: Elejbém e. h. *elém* sietett; fölibe emelem e. h. *föléje*; még több hiba fordul elő eme szavaknál:

Elő, elől, elül. Itt három kérdés tisztázandó: hová? honnét? hol? eme kérdések értelme határozza meg az igehatározók alkalmazását is; pl. add elő panaszodat, ad elő az elvett pénzt, járj elő kocsiddal; — tisztulj el a ház elől, vidd el padodat házam elől; elül ad normam hátul, p. hol jár a zászlótartó? elül: hol viszik a keresztet? elül; ezeknél fogva rosszul iratik: előjáró, előljáró, kell lennie: elüljáró — bíró; hibás írásmód ez is: alolirt, alolirott, helyes: alulirt. Irott régmultra hivatkozik, irt a jelen körül marad, pl. irott könyv, irott malaszt, irott törvény, irott cikk: előirt szabály, szépen irt leveled.

Ul, ül hasonlítórag előtt: midőn birtokrag előzi meg, nem szabad ékeznit; rossz: áldozatául e. h. áldozataul; szintazt kell tudnunk *ért* okadóról, tehát nem kedvéért, hanem kedveért, nem egészségéért, hanem egészségeért ürítem poharam.

Innen, onnan, honnan: Innét, onnét, honnét; *n* marasztórag, *t* helyhatározó; az első megfelel eme kérdésre hol? emez honnét? pl. Pest Dunán innen, Buda Dunán túl van: tehát ily kérdésre honnét?

így felelünk: innét, onnét, amonnét; pl. Tiszán innét, vagyis oly vidékről jövök, mely Tiszán innen fekszik.

Enyém, tiéd, övé, nem pedig enyim, tied; *miénk, tétek,* nem mienk, tietek; *enyém, tiéd;* a birtokos személynél határoz a kérdő *é, kié?* tehát *övé, övék, övéik;* s így habár a birtokrag személyenként így következik is: *m, d, e, nk, tek, ik;* a kérdő *é* betű következtében a ragozás és ékezés mégis emc nyomon halad egy birtok és egy birtokossal, több birtok és egy birtokossal, több birtok és több birtokossal is, pl. e könyv enyém, e könyvek enyéimek, e ház tiéd, e házak tiéd, e házak miénk, stb.

Sárváry.

A pozsonymegyei tankerület felügyelőségétől.

218. sz.

Tankerületem iskola hatóságainak.

A nagymélt. vallás és közoktatási m. kir. Ministerium f. é. 35917/1882. sz. a kelt meghagyása folytán azon kéréssel járulok a t. iskolai hatóságokhoz, hogy tekintetbe véve az iskolai takarékpénztáraknak a takarékosági ösztönnek a gyermekek közötti fejlesztése tekintetéből s nemzet gazdasági szempontból is fontos voltát, ezen intézménynek életbeléptetését a hatóságokhoz tartozó iskolák tanítóinak melegen ajánlják s a tanító Urak e tekintetbeni törekvéseit a lehetőleg támogassák. Megjegyzem pedig egyuttal, hogy a népiskolai takarékpénztárak életbeléptetéséhez szükséges nyomtatványok, ugymint: betéti könyvecskék, naplók és visszafizetési naplók összesen 9 krajcárért a m. kir. egyetemi könyvnyomdában kaphatók Budapesten. Pozsony, 1882. Róth József, tanfelügyelő.

Irodalom és művészet.

— Ft. Strasser Marcián sz. fer. r. áldozár ur beküldte előfizetési felhívását „Májusi gyöngyvirág” cím alatt sajtó alá rendezendő sz. beszédeire.

Ezen 11 nyomt. ívre terjedő füzetbe foglalandó sz. beszédek nagy részét a kath. közönség ismeri, kisebb része újaból áll. Ezen sz. beszédek a hit és erkölcsi élet legmagasztosabb igazságairól szólnak. Általában pedig a bold. Szűz tisztelésére alkottattak. Előfizetése ára 1 frt, mely összeg a fennevezett ft. szerzőhöz Budapestre (IV. ker. Ferenciek zárdája) küldendő. Miután ezen sz. beszédek, mint magát a ft. szerző kifejezi: az egyházi szónoknak tananyagot, a művelt léleknek tápot, reményt és megnyugvást nyújtanak a ker. kinyilatkoztatás kiapadhatlan s tiszta forrásából, a fenti művecskét nemcsak egyházi, hanem világi i. t. olvasóközönségünknek is legmelegebben ajánljuk. —

— „Önügyvéd” (Knorr Alajos-tól. Kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten.) E közhasznú műnek ismét egy új füzetet jelent meg, a 4 ik füzet, értekezik a felmondások és bizonyítványokról, tárgyalja a bekelezési és törlési engedélyeket, térítvényeket, számlákat és jegyzékeket, kimerítőleg ismerteti a végintézkedések neveit, az írás- és szóbeli, magán és közjegyzőkhöz letéteményezett közzérendeleket, a közjegyzői okirat minőségével felruházott és kiáltásos vég és fiók végrendeleteket, a II. r. 3-ik f. a törvényes osztályrész ismertetésével fejezi be. A 4-ik f. a szerződéseket tárgyalja, ismerteti azok kellekeit, a szerződéseken előforduló magánviszonyokat, mellék meghatározásait, értelmezésének módját és megszüntét, a szerződések kötésének alkatrészeiről szólván, áttér a szerződések különböző neveire: az ajánlékozási, letéti és haszon kölcsön szerződéseket kimerítőleg ismertetvén kiténteti, hogy melyik szerződés, milyen bélyegilleték alá esik; végre megkezdi a pénzkölcsön szerződések ismertetését. E gazdag tartalmu füzet ára 30 kr.

— A közkeveltségü „Magyar Néparát” jul. számával IV. negyedébe lép ugyanazon programmal. Teheti is, mert a szerkesztőség mindig azon volt, hogy a lapot hétről-hétre tartalmasabbá és esinosabbá tegye. Hogy azonban ezen törekvésében, melyben tovább haladni igéri, fel ne akadjon, a közönség támogatása okvetlenül szükséges — részünkről e esinos képes héfilapot t. olvasóinknak melegen ajánljuk.

— Táborzky és Parsch nemzeti zeneműkereskedésében Budapesten megjelent: „Széplányok” Csiky Gergely legkedveltebb dalai. 1) Még azt mondják az emberek. 2) Ha meghalok csillag leszen belőlem. 3) Csipkés a szőlő levele. 4) Daru megjő meg a golya (Szentirmay Elemértől). Énekhangra zongorakísérettel (vagy zongorára külön). Ára 1 ft.

Vegyes.

— A „Népnevelő” szerkesztősége által Ő Eminenciájának püspöki fölszenteltetésének 25. évfordulója

alkalmával küldött és lapunk első lapján is olvasható üdvözlő felirat szövege angol papirosra van írva és Drescher K. rajztaur ur műve. A szöveg vörös bársonyból készült, fehér selyemmel bélelt, könyvalakú két nagy táblába illesztetett; Pokorny J. h. könyvkötő szép munkája. Az első táblán ezen szavak állanak: „A Népinevelő szerkesztősége Nagyszombatban 1882.” Az első tábla két aranyozott szép gombbal, és a négy szöglet szintén aranyozott szeglettel van ellátva, melyek Bécsben készültek. A táblák végre nemzeti szalaggal vannak összekötve.

— A vajkai róm. kath. népiskolában, mely Eröss Antal főtanító és Tüske Endre altanító urak vezetése alatt áll, a zárvizsgálat f. é. jun. 6. tartatott meg a ft. somorja-kerületi esperes Késely Mihály ur, több vidéki szakértő és az ottani iskola-széki tagok jelenlétében. Az elnök és a vendégek a vizsgálat eredményét igen fényesen sikerültnek nyilvánították. Mi a t. kartárs urakat, mint derék és buzgó tanfériakat ismerjük és a magunk részéről is teljes szívünkkel gratulálunk a fényes eredményhez. Itt is látjuk példáját annak, ha a lelkész-plebános a tanítóval kezdet fog, hogy minden vállalat sikerül. Éljenek a vajkai derék tanfériak! Ugyanonnán írják:

— Nincsen öröm öröm nélkül. Hallottuk az esperes úr, mint ker. tanfelügyelő nyilatkozatát, tehát az eredmény mutatja, miszerint ez évben is lelkiismeretesen feleltünk meg kötelességünknek. Vizsgánk e hó 6-án tartatott meg, vagyis a szorgalomidő 10-ik havában, a tanítás azonban tart június 30-áig, de csak azok számára, kik otthon nélkülözhetők, mert kis községben a szorgalmi idő 8 hónap lévén, a tankötelesek már nem kényszeríthetők az iskola látogatására. Történt, hogy egy iskolacsavargó azt fecsegte a faluban, hogy már nincs tanítás, ezt néhány magához hasonló jó madár elhitte, de csak néhány, mert a többi maig is jár. S mi történt? Ez a hazugság a szolgabíró úr fülébe jutván, elmondja a plebános úrnak eme toldalékkal, hogy a hír be is bizonyítható. Pedig hát saját gyermeke is jár vizsga óta rendszeren, miért nem lett az is hazaküldve, vagy talán a tanítónak nem kényelmesebb-e, ha tanítványi számosan vannak? A főtanító úr felkérte a plebános urat, vizsgálja meg a dolog mibenlétét, volt-e rendszeren tanítás vizsga óta? Bebizonyult, hogy egy óra sem lett elmulasztva sem a tanító sem az iskolát szerető és otthon nélkülözhető gyermekek részéről. Kapunk-e eme rágalomért elégtételt? a jövő titka. Sajnos, hogy a fáradhatlan tanítót elismerés helyett ily dolgok hallatával lépik meg. Most már, hogy évi fizetésünk 1/3 részét leszámítva, kaptunk-e többet, azt nem kutatja sem Péter sem Pál, itt már megszűnik az érdek, tegyen a tanító, a mit tud. †

— A pozsonyvárosi magán-leánytan- és nevelő-intézetekben a f. évi zárvizsgálatok alkalmával máris meglepő szép eredménye

mutatkozott a kir. tanfelügyelő úr ő nagysága által tanév elején tartott enquétnak, melynek határozmányait annak idején mi is közöltük és a melyet tőlünk a Budapesten kitűnően szerkesztett „Nemzeti növevelés“ is fölvetett; kivált azon intézetekben, melyekben a fenti határozmányok 1., 6., 7. és 8. pontjai azonnal érvénybe jöttek, gyönyörű szép taneredmény mutatkozott és bebizonyult, mily igaz volt a kir. tanfelügyelő úr ő nagyságának, midőn oly tapintattal kötötte szívükre az intézeti igazgatóságoknak, hogy: az iskola fokához mért elemi, felső nép- és polgári iskolára s ugyan az előadandó tantárgyra is képesített, tehát homogén tanerőket alkalmazzanak, az oktatást, a mint csak lehet, szemlélhetőleg és alaposan teljesíttessék, a leányok önálló gondolkodásra és gondolataik szabatos kifejezésére, s a magyar nyelvnek gyakorlati hazafias ápolására törekedjenek. Sok köszönhető a homogén tanerők alkalmazása által lehetővé vált tantárgyak összpontosításának s az oktatás egyöntetűségének is. P. S.

— Lesz ám „magyar Schullverein-ünk“ is, vagy hát jobban mondva „magyar iskolaegyesület“, melyet több budapesti előkelő polgár épen most alapít, alapszabályait szerkeszti, és melyet alkalmasint az egész országra is fognak kiterjeszteni. Lesznek alapító tagjai, kik egyszer mindenkorra 5 frtot, és rendes tagjai, kik havonként 30. 20. vagy 10 krt fizetnek. Üdvözljük, annál is inkább, mivel, ha ezen egyesület jól vezetetik, kimondhatatlanul nagy hasznára is válhat az általános és kötelező népoktatás és gyermekiskolázás keresztülvitelére, minthogy ezen egy-let azonkívül, hogy a magyar nyelvben kiváló más ajkú tanulók és tanítók jutalmaztatását tűzte ki, egyúttal az iskolabajlás szegénység és más bajokozta akadályain is fog segíteni, amit csak társadalmi — anyagi áldozatokkal lehet csak elérni! Mi úgy fogjuk föl egy „magyar iskolaegyesület“ hivatását s ezen értelemben készek vagyunk neki propagandát is csinálni. Kérjük tanítótársainkat, gondolkozzanak e dologról és lendítsenek rajta a bekövetkező iskolai nagy szünet alatt. Mi ez ügyet fontosnak tartjuk, és életképesnek, kivált ha helylyel-közzel az iskolai takarékpénztáraknak egy kis esetleges tiszta jövődelmét is e célra szenteltetjük! Mit szólnak ezen eszméhez? —

— Hugó Viktor egy levele a nőkről. A párisi nőegylet, mely a nők helyzetének javítását bírja céljául, közelebb levelet intézett Hugó Viktorhoz, melyben felszólítja a nagy író, hogy mondja el nézetét az egylet célja felől és hogy csatlakozzék ahoz. Hugó Viktor erre a következő választ írta: „Hölgyeim! Vettem levelüket, melylyel megtisztelték. Ismerem önöknek nemes és jogos törekvéseit. A mi társadalmunkban jelen szerkezete szerint a nők alárendeltségben élnek és szenvednek. Belőlem csupán a lelkiismeret szól, de elismerem jogaikat, ezekből merítem kötelességemet és éltém minden törekvése az

önöké. Igazuk van, hogy bennem ügyüknek egyik jó akaratú támogatóját ismerik fel. A férfi sorsa a 18-dik század feladata volt, a nő sorsa a 19-dik századé. E szó asszony, annyi mint gyermek vagyis a jövő. A kérdés így kifejezve a maga teljes valójában tűnik föl. E kérdés megoldása a társadalom megnyugtatója. A helyzet igen különös és valódi kényszerhelyzet, mert tényleg a férfiak függnek önöktől, a nő uralja a férfi szívét. De a törvény előtt kiskorú, tehetetlen, jogi ügyletet nem végezhet, nincs politikai joga, nincs semmije sem, a család előtt minden, mert ő az anya. A hazi tűzhely olyan, mint a milyenné ő teszi, ő a jónak és rossznak ura otthon, fejedelemlő, de elnyomatva. A nő mindent tehet a férfi ellen és semmit önmagáért. Igen helytelenek a törvények, mert oly gyöngévé teszik, holott oly hatalmas. Ismerjük el a törvény által rákényszerített gyöngeségét és támogassuk őt, ismerjük el a nő hatalmát és legyünk tanácsadói. Ebben áll a férfi kötelessége, ebben nyílik egyúttal az ő érdeke. Nem fogok belefáradni ennek ismételésébe, a kérdés föl van téve, meg is kell oldani azt, a kinek része van a teherben, annak legyen része a jogban is, az emberi nem egyik fele nem részese az emberi egyenlőségnek, azzá kell tennünk. Nagy századunk egyik legnagyobb dicsősége lesz, ha a férfi jogait a nők jogaival ellensúlyozzuk, vagyis ha a törvényeket összhangba hozzuk az erkölcsökkel. Fogadják, hölgyeim, mély tiszteletemet. Hugó Viktor.

— A keresztény nevelés szükségességéből és jogosultságából kiindulva, melyet előbbi lapunk vezércikkében is hangsúlyoztunk, egyidejűleg majdnem ugyanazon szavakbeli indokolással fölterjesztést tett a simonytornyai esperesi egyházkerület r. kath. papsága a felső házhoz, melyben orvoslást kér korunk kereszténytelen elveiből támadt zavaros, tartatlan állapotaik ellen, kivált a házasság szentségének a polgári házasság szándékolt behozatala által egyszerű jogi aktusra való lealacsonyítása, — a vasár- és ünnepnapokon megengedett nyilvános munkák, — keresztény eseléseknek nem keresztény uraknál szolgálása következtében saját vallásgyakorlataikban visszatartása, — azon materialistikus és pessimistikus általánosán hirdetett és elhitetett fölfogás ellen, hogy az élet harc a létért, tehát elnyomók és elnyomottak kategóriája támad, stb. Nem lenne rossz, ha általánosabb fölszólalások készülnének a kereszténytelen elvek okozta igazságtalan állapotok mielőbbi megszüntetése miatt, mert egy csepp elvész a tengerben, de számtalan cseppekből áll utoljára is csak a tenger. Gondolkozzunk erről is a szünetekben! — P. S.

— A 7 számjegyek jelentősége: $1 \times 7 = 7$ gyermekség, $2 \times 7 = 14$ nemi fejlődés, $3 \times 7 = 21$ ifjúság és a növés vége, $4 \times 7 = 28$ kifejelett ember, $5 \times 7 = 35$ az emberi erőnek legnagyobb foka,

$6 \times 7 = 42$ az élet közepe, $7 \times 7 = 49$ a fizikai erőnek hanyatlása, $8 \times 7 = 56$ a szellemnek legfőbb ereje, $9 \times 7 = 63$ az emberi életnek forduló pontja, $10 \times 7 = 70$ a szellemi erőnek hanyatlása és az ember minden részében való elgyengülés kezdete. Az ember feje 7 csontból, a kezek 7 részből és az agyvelő a gerincevelővel szintén 7 részből áll.

— Az országos tanítói nyugdíjintézetbe f. év második negyedében fölvetett pozsonymegyei tanító urak: Müller Károly Pozsony, — Grega János Pozsony, — Cswirigh János Szered, — Bartalos Miklós Egyház-Gelle, — Krisztian Pál Lozornó, — Zsuzsits Mihály Tarnok, — Petrás József Pered, — Zéger Ágost Borsá, — Urbán Tamás Hochstetnő, — Méry Vince Nagy-Abony, — Csavara Pál Ivánka.

— Boldog szünetidőt kívánva tudatjuk m. t. olvasóinkkal, hogy a Népnevelő legközelebbi száma szept. 15-én jelenik meg. Egyúttal kérjük a hátralékos 1 frt, esetleg 2 frt. szíves beküldését.

— **Pályázat.** Pozsonyvármegyei Besztercén üresedésben levő két tanítói állomásra jul. 23-ára pályázat nyittatik. Fizetés a község pénztárából egyenként 300 ft; az egyik kap szabad lakást, a másik 25 fr. lakbért. A magyar nyelv teljes bírása okvetlenül megkívántatik; zenében jártasak előnyben részesülnek. A folyamodványok — kellő okiratokkal ellátva — pozsony-besztercei iskolaszékre címzendők. Dr. Roszival István.

— **Paedagogiai történeti naptár.** 1778. jul. 2. † Rousseau János Jakab (lásd a „Népnevelő“ 11. sz. Gerardon marquis jószágán, Ermenonvilleban a kertben halva találták. — 1833. jul. 6. * Bárány Ignác Pápán, tkép. igazg. Csáktornya; művei: „Tanítók könyve, Abc- és olvasókönyvek (kiadja a Sz. István-Társulat), Nyelvyakorlók stb. — 1866. jul. 7. † Diesterweg Adolf Berlinben, szenvedélyes vitatkozásai miatt a tanügy terén nyugalmaztatott; művei: „Wegweiser zur Bildung deutscher Lehrer“; „Lesebuch der mathematischen Geografie und populären Himmelskunde“; „Jahrbuch für Lehrer“ stb. Ezen művek valódi kincsbányák; nevelészet főbb törekvései napjainkban lassanként teljesebbi kezdenek. — 1828. jul. 7. † Niemeyer Ágost Hermán, a Franketüle intézet tanítója, ernyedetlen irodalmi tevékenységét munkái bizonyítják: „Vallásos költemények, Éveskönyv. Bibliái jellemzések, Katechetika és hitelmezési gyakorlatok stb. Nevelészetű kézikönyv tanfőriak és nevelők számára, Abécés- és olvasókönyv, A nevelés és oktatás alapvonalai szülők, házitanítók és nevelők számára, stb. — 1374. jul. 18. † Petrarca Frenc, olasz költő, tudós s állami férfiú; * 1304. jul. 20. — 1556. jul. 31. Loyola sz. Ignác, a jezsuita rend alapítója.